

נראדה אור

פרשת בלק תשפ"ג

גליון קעה שנה ד

באור רבוה"ק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

העיסוק בתורה ומצות מתוך אהבה ושמחה הוא ללא ספק אחד הנושאים המרכזיים בעבודת איש יהודי, האמת שיש הרואים זאת כתוספת יפה – לא מחייבת מידי, אך בדברות הקודש הנדפסים כאן בגליון נתבאר כי עיקר תכלית המצוה מושגת דוקא כאשר היא נעשית מתוך התבוננות המביאה אהבה ושמחה.

ועדיין – יש שיאמרו בורא עולם ברא אותי כגוף עם חושים גשמיים, עבודה למעשה אותה ניתן לראות ולחוש מדבר אלי, אך הרגשות פנימיות שלא ניתנים לראיה ומישוש רחוקים ממני, אהבה שמחה דבקות – לא כל כך מדבר אלי...

כתב רש"י בפרשתנו מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע [בלעם], כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם וכו'.

תמה הרה"ק מפשיסחא הלא עדיין טענה יש להם שאילו העמיד להם הקב"ה נביא כמשה רבינו היה מחזירים למוטב.

וביאר במעשה שאירע עמו כאשר נסע לברלין לדרוש ברופאים עקב כאב עינים שהיה לו. פגש בשוק איש אחד ושאל אותו אודות רופאי המקום. אמר לו האיש שקיים וואנדער דאקטער – רופא המרפא בשעה קלה בדרך פלא. אמר לו הר"ב הנה כאשר יהודי חולה ל"ע היה עליו לפנות לצדיק הדור שיתפלל עליו, ולא לדרוש ברופאים, אלא שנהגו העולם להתרפאות בדרכי הטבע. אבל אם הנני פונה לאותו רופא המרפא שלא בדרכי הטבע, מוטב אפנה להרה"ק המגיד מקאזניץ שיפעל לי רפואה בכח קדושתו.

כך גם טענת אומות העולם היא שמאמינים הם רק בדרכי הטבע ולכן לא האמינו באותות ומופתים שעשה משה איש האלקים, אמנם כאשר העמיד להם הקב"ה נביא כבלעם שהשתמש בכחות על – טבעיים והם האמינו בו, חוזרת הטענה עליהם – הלא כבר היה לכם להאמין במשה רבינו שחולל ניסים למעלה מדרך הטבע.

ובדרך זו – אל הטוען שענינים התלויים בהרגשת הלב לא שייכים אליו – אני איש מעשי, נגש ונשאל: האם אף בעניני העולם אינך שייך לרגשות הלב, האם אין מצבים בהם אתה מתלהב ושמוח או לחילופין כועס וממורמר. ואם כך עד שאתה מתבוסס בהרגשות בעניני העולם, חפש את הדרכים המתאימות כיצד לעורר את רגשי הלב בעבודת ה'.

ביותר וביותר נכונים הדברים בדורנו בו אלפי אנשים מוזילים ממיטב כספם בהשתתפות בקורסים שונים כדי להעצים ולהיטיב את עולם הרגשות. אם הנכם מבינים שהרגשות הנפש כה מרכזיים ומובילים בחיים, מדוע לא תשקיעו כח ומח כדי להעצים ולרומם את הרגשות הלב בעבודת הבורא.

{ דברות קודש }

גודל היחוד בקיום המצוות באהבה ובשמחה

יתברך הנרמז באות ו' משפיל עצמו כביכול לבני ישראל הנרמזים באות ה', בחינת משפיל גאים עדי ארץ, והזקיפה מורה שאות ה' כביכול זוקף עצמו אל ה'. היינו כאשר מתבונן היהודי שהבורא יתברך משפיל עצמו אליו בגודל אהבה להשפיע לו קדושה, כאשר מורה אות ה' שאברי השכל ואברי הגוף נעשים כלי לקבל אורו יתברך, כפי שבכל מצוה נמשך אור וקדושה על האבר השייך למצוה זו, נתעורר אל מול זה בתשוקה עצומה להשם יתברך ומקיים המצוה ברוב שמחה.

ובהתעורר אהבתו להשם יתברך מול אהבת השם יתברך אליו זוכה לשלמות הדבקות והיחוד בהשם יתברך, כאשר בתפלה אחר אמירת היהודי 'הבוחר בעמו ישראל באהבה' זוכה ל'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך'. ומבין שני אהבות אלו זוכה לבחינת היחוד עם יוצרו – ה' אלקינו ה' אחד'.

גודל מעלת שמחה של מצוה

זהו ביאור מאמר רז"ל (ב"ר מב, ג) אין והיה אלא לשון שמחה, כי והיה מורה על שהשם יתברך בחינת ו' משפיע קדושה על ישראל בחינת ה' משורש נשמתם בחינת י-ה. ובהתבונן היהודי בזאת, נתעורר באהבה גדולה להשם יתברך ונמלא לבו שמחה על שזוכה להידבק בקונו.

לכך גדולה מאד מעלת שמחה של מצוה כאשר העיד האריז"ל על עצמו שזכה לכל מדרגותיו בכח שמחה של מצוה (הקדמה לספר חרדים), כי השמחה מורה על תשוקת היהודי להידבק ביוצרו. כדאיתא ממרן הס"ק מלעכוויטש שבכל דבר שבקדושה יוכל להיות בו פניות, אבל שמחת היהודי בקיום מצוה אין בה שום פניה כי מקורה ורשה מתשוקה טהורה להשם יתברך.

בזה יש לבאר הנאמר בפרשת התוכחה (דברים כח, מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, וכבר תמה בזה הרה"ק רמ"ל מסאסוב היאך יתכן שעל העדר השמחה בעבודת ה' יבוא ח"ו כל המפורש בתוכחה. המשך בעמוד הבא >>>

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף וגו'. (כד, כד).

ברש"י כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין.

התעוררות אהבה בעת קיום מצוה

הנה שורש נשמות ישראל הוא מקום נעלה מאד, ובעת מקיים איש יהודי מצוה משפיע עליו הבורא יתברך קדושה משורש נשמתו, כדרך שאומרים בברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו', וכאשר מתבונן שבגודל אהבת ה' אותו משפיע עליו קדושה מלעילא, נתעורר כנגד זה בתשוקה גדולה להשם יתברך ומקיים המצוה בשמחה עצומה על שזוכה להידבק ביוצרו.

כדרך שאמר בלעם בברכותיו 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא' ופירש"י שמורה על זריותם לקיים המצוות בעומדם משנתם, שבעוד אומות העולם בקומם משנתם פונים מיד לאכילה ושתיה או לעניני משא ומתן, ישראל מלא לבם בתשוקה להשם יתברך ומיד בקומם משנתם מתגברים ופונים בזריות לחטוף המצוות, ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין. ובדרך צחות יש לומר שאף שלפי הסדר תפילין קודמין לקריאת שמע, אהבה מקלקלת השורה ומתוך גודל תשוקתם חוטפין לקבל עול מלכות שמים בקריאת שמע אף קודם הנחת תפילין.

לייחד שם י-ה בו-ה

לכונה זו אומרים קודם קיום כל מצוה 'לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה לייחד שם י-ה בו-ה', י-ה מורה על שורש נשמות ישראל למעלה, ו-ה מורה ה' על השם יתברך והי' על ישראל. וענין המצוה שהבורא יתברך ממשיך קדושה לאיש ישראל משורש נשמתו, וכאשר מתבונן בדעתו שעל ידי המצוה נמשך בנפשו אור חדש שלא היה עד עתה, נתעורר לקיימה מתוך תשוקה ושמחה עצומה.

כדאיתא באריז"ל (שער הכונות ענין כונת העמידה דרוש ב) במה שבתפלה כורע בברוך וזוקף בשם, הכריעה מורה שהשם

לגויים אין שייכות והשגה בקדושת שבת

בלעם הרשע הזכיר בברכותיו עניני דבקות בני ישראל בהשם יתברך בבית המקדש ולעתיד לבוא ועניני קיום המצוות ועוד כיוצא באלו, ולכאורה היה לו להזכיר אף ענין קדושת שבת שורש כל הקדושות. אלא ודאי אף שהשיג קדושות עליונות ואף מאשר יתגלה בזמן דלעתיד, בקדושת שבת לא היתה לו השגה, כנאמר בתפלה 'ולא נתת ה' אלקינו לגויי הארצות', שאין להם כל חלק והשגה בקדושה זו.

זהו הרמז בכתוב (כ. ט) 'הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב', פירש"י כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם. הרמז בזה אל מאמר חז"ל (ספרי בהעלותך עז) 'וביום שמחתכם' (במדבר י, *) - אלו השבתות, שהיא שמחה בין השם יתברך וישראל ואין בה שייכות והשגה לשום אומה שהיא.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. בלק תשע"ט, רעוא דרעוין

אלא שבעידן ריתחא ל"ע באים המקטרגים לקטרג ח"ו על בני ישראל, ובכל מצוה שמקיים היהודי מחפשים מחשבת פניה שמחמתה לא תגן מן הפורענות. אמנם על קיום המצוות בשמחה ובטוב לבב אין שייך קטרוג כי היא שמחה טהורה מתוך תשוקה להשם יתברך בלא שום פניה, לכך דוקא העדר השמחה בעבודת הבורא יכול להביא ח"ו עניני התוכחה.

גילוי אהבה בין השם יתברך וישראל בנבואות בלעם
זהו ענין הברכות בנבואות בלעם, שבברכות הראשונות נתגלה שורש קדושת נשמות ישראל בחינת י-ה, כנאמר 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, שהוא ענין גודל ערך שורש

אמנם בכדי שיזכה לשמחה ודבקות זו בקיום המצוה, יש לו מקודם לשוב בתשובה ולטהר עצמו מאשר פגם. על זה אמר 'לא ישכב עד יאכל טרף', פירש"י לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו, כיצד קורא ק"ש על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. שעל ידי התשובה וקבלת עול מלכות שמים קודם ששוכב מכלה המזיקים ומטהר נפשו, וזכה לקום שחרית משינתו בזריזות ובשמחה לקיום המצוות ולקיימם מתוך אהבה ודבקות.

יעזור השם יתברך שנוכח לקיים מצוותיו באהבה ביראה ובשמחה וטוב לבב, ונזכה לכל ההשפעות טובות בגשמיות וברוחניות ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

בלק תשע"ט, רעוא דרעיון

נשמתם במקום גבוה מאד. וברכות השניות נתגלה גודל אהבת השם יתברך לישראל כנאמר 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו', פירש"י שאין הקב"ה מתבונן באוניות שלהם ואפילו מכעיסין וממרין לפניו אינו זז מתוכן.

וכנגד אהבה זו מתעורר היהודי באהבה עצומה להשם יתברך וזוכה על ידי זה להתייחד עם יצורו, בחינת ו-ה המורה על יחוד הבורא יתברך עם ישראל באהבה למול אהבה. על זה אמר 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו', שבהתבוננם באהבת ה' אליהם להשפיע להם קדושה בקיום המצוות, מתעוררים בתשוקה להשם יתברך ושמחים ביותר בקיום מצוותיו, ומתוך כך חוטפין המצוות בעומדם משנתם שחרית.

מאורי אור

פרשת בלק באור רבותינו

אלקותו יתברך שלא באופן הראוי, נהפך להם לזכות להשרות שכינתו יתברך בתוכם במשכן ובבית המקדש. לכך דייקא אחר שהתבונן בלעם בחטא העגל אמר 'מה טובו אהליך יעקב'.

כן הוא בשבת שנשפע אהבה לאיש יהודי, כדאיתא מהרה"ק מזידיטשוב שבת גימטריא אהבה בכל לב אהבה בכל נפש אהבה בכל מאד, וזוכה לתשובה מאהבה אף על חטא העגל וזדונות נעשים לו זכויות. לכך כאשר אחר חטא העגל ניטלו הכתרים מישראל כדכתיב (שמות לג, ו) 'וינתצלו בני ישראל את עדים מהר חורב', בשבת זוכים לקבל הכתרים על ידי משה רבינו כדאיתא בארז"ל (שער הכונות דרוש מזמור שיר ליום השבת).
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בלק תשפ"ב, ליל שבת

כן הוא בשבת שהוא זכר ליציאת מצרים וזוכים בו לאמונה כאשר אומרים בזמירות 'אתקינו סעודתא דהמהינותא שלימתא', ועל ידי האמונה זוכים לאהבה ויראה בחינת זכור ושמור. ליראה - כדאיתא בירושלמי (דמאי ד, א) אפילו עם הארץ אימת שבת עליו, והדרגה הנעלית מזה שזוכה לאהבה - כדאיתא מהרה"ק מזידיטשוב שבת גימטריא אהבה בכל לב אהבה בכל נפש אהבה בכל מאד.
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בלק תשע"א, ליל שבת

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה

בפסוקים הנאמרים במוצאי שבת המתחילים בפסוק 'אמר ה' ליעקב' נזכרים ג' פסוקים ברציפות מברכות בלעם, 'כי לא נחש ביעקב', 'לא הביט און ביעקב', 'מי מנה עפר יעקב' והם ר"ת כלם. רמז לאשר בקש בלעם לקלל את ישראל באמירת תיבת כלם כדאיתא בתוס' (ד"ה שאלמלי) בברכות (י, ז), והפך ה' את הקללה לברכה.
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בלק תשפ"ב, ליל שבת

ישראל זכו לתשובה מאהבה על חטא העגל

וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, א-ה).
ברש"י 'וישת אל המדבר פניו', כתרומתו שהביט בחטא העגל. 'מה טובו אהליך יעקב', מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן.
יש לבאר מה טעם בירכס בענין המשכן וביהמ"ק דייקא אחר שהביט בחטא העגל.

איתא בגמרא (ברכות ז, ז) במאמר הכתוב (מכה ו, ה) 'למען צדקות ה', שכל אותם הימים לא כעס הקב"ה. ומצדיקים איתא שעל ידי כעסו של הקב"ה נמשך יראה לעולם, ובאותם הימים לא נמשך יראה והיתה האהבה בהתפשטות גדולה.

והנה חטא העגל היה פגם גדול מאד ונענשו על זה ישראל לדורות, כדכתיב (שמות לב, לד) 'וביום פקדי ופקדתי'. אמנם באותם ימים שזכו ישראל לגודל אהבה נתעוררו בתשובה מאהבה על חטא העגל, וכאשר אמרו חז"ל (יומא פו:) העושה תשובה מאהבה זדונות נעשים לו זכויות, ממילא הפגם בחטא העגל שבקשו להמשיך עליהם

תכלית האמונה לבוא ליראת ה' ואהבתו

בגמרא (ברכות יב:) אמר ר' אבהו בן זוטרתא אמר רב יהודה בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע ומפני מה לא קבעוה מפני טורח צבור. ומקשה הגמרא מאי טעמא אילימא משום דכתיב בה 'א-ל מוציאם ממצרים' לימא פרשת רבית ופרשת משקלות, אלא אמר רבי יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא (כג, כד) 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף' [כ"ה גירסת מהרש"א].

יש לבאר קושיית הגמרא אילימא משום דכתיב בה 'א-ל מוציאם ממצרים' לימא פרשת רבית ופרשת משקלות, כי מאי עדיפא פרשיות אלו שנאמר בהם 'יציאת מצרים מפרשת בלק'.

הביאור כי תכלית התורה ומצוות לבוא לאמונה בהשם יתברך כמאמר הכתוב (ק"ט, פו) 'כל מצוותיך אמונה', וכן אמרו בגמרא (מכות כד.) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב, ד) 'צדיק באמונתו יחיה'. אמנם באמונה לבד לא די כדאיתא בגמרא (ברכות סג.) גנבא אפומא דמחירתא רחמנא קרי, הרי שאף שיש לו אמונה ומתפלל להשם יתברך להצליח בגניבתו אינו נמנע מלגנוב, לכן צריך להשריש בעצמו אמונה באופן שיבוא על ידי זה ליראת שמים. אמנם הדרגה הנעלית מזה שתביאהו האמונה לאהבת ה', וזהו הסימן לאדם לידע עד כמה יש בו בהירות האמונה כאשר יתבונן כמה מחבב המצוות ומחזר אחריהם מתוך אהבתו ליוצרו.

זהו ביאור הגמרא אילימא משום דכתיב בה 'א-ל מוציאם ממצרים', שבזכירת יציאת מצרים יבוא לאמונה בהשם יתברך, לימא פרשת רבית ומשקלות להורות שתכלית האמונה בהזכרת יציאת מצרים לבוא ליראת ה' ולא יעבור על רצונו בלקיחת רבית ועשיית עוול במשקלות. אלא משום דכתיב בה 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא' וגו', פירש"י בחומש כשהם עומדין משינתם שחרית הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצוות וכו'. ולכן בקשו לקבוע בק"ש להורות שתכלית האמונה לבוא לאהבת ה' וחביבות מצוותיו.

אזירת הנעימות בבתי הכנסיות והמדרשות

כבר דרוש דרש - תרתי במשמע - 'כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, על הפסוקים הנאמרים מדי בוקר עם הכניסה לבית המדרש - 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' (כד, ה), המוסבים על בתי כנסיות ובתי מדרשות כדרשת חז"ל (סנהדרין קה:). וכבר גילו לנו חכמינו שם כי מברכותיו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, אך נאלץ לברכם - 'מה טובו אהליך יעקב', וכי כולם נתהפכו לקללה מלבד פסוק זה.

וביאר מרן אדמו"ר שליט"א דלכשנידוק בדברי הפסוק הרי שלצנינים ולגירא בעיני בלעם היתה דווקא הרגשת הנעימות והשלחה השוררת בבתי המדרשות, וכדבריו - 'מה טובו אהליך', יתכן שעצם ישיבת ישראל בבתי הכנסיות והמדרשות לא הפריעה לו כל כך. וגילו לנו חז"ל הק' כי כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות. כי על דבר זה לא היתה ולא תהיה לאותו רשע שום שליטה, ועדי נצח תמשיך ותתמיד הרגשת הטובה והנעימות בבתי הכנסיות והמדרשות.

חבל לשארית (עמוד קנ"ה)

עבודת התפילה [טו]

פסוקי דזמרה – גילוי המציאות הפנימית של הנשמה

על פי הרוב, דרכם של מאמרי 'הולך ואור' הם להעמיק ולהתבונן ביסודות העבודה באורו ובמשנתו של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א, בסייעתא דשמיא זכינו במרוצת השנה וחצי האחרונים, ללבן ולהעמיק בסדרת מאמרים בעבודת האחרות על פרטיה, במשנת ה'ביטול' הנדרשת ליהודי בעבודת הבורא, והחלנו בסדרת מאמרים בעומק עבודת הלב זו היא תפילה. למעלה מעשרה פרקים יוחדו על הכנה לתפילה, פרשת העקידה אמירת הקרבנות וסדר הקטורת, כשעל כולם שאבנו מקור מים חיים, בדברות הקודש שזכינו לשמוע במהלך למעלה מעשרים שנה.

כעת ניגשים אנו בסייעתא דשמיא לגופה של תפילה, הפותחת בשירי דוד עבדו, דוד מלך ישראל, אשר משחו שמואל נביא ה' למלך על כל בית ישראל, משיחה המתקיימת עד לימינו אנו – בפסוקיו, במזמוריו, בתהילותיו, בהם פרט את נימי ליבו לפני השי"ת. ולא רק את נימי ליבו פרט הוא, כרועה וכמלך נאמן לעמו, פתח צוהר לכל איש ואיש בכל מצב וזמן לשפוך את נפשו וליבו לפני השי"ת, לזכות לדבקות, לטהרה, להארה, על כן את גופה של התפילה פותחים אנו בשירי דוד עבדו.

מהותה של תפילה בפשטות הרי היא – רצון לדבקות, וכלשון הפסוק נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי, וכל תכלית בריאת צרכי האדם אינם רק כלי להביא את האדם למצב של תפילה ומתוך כך יבוא לבקשת הרבקות וכלשון קודשו של רביה"ק מווישטעפסק בספה"ק 'פרי הארץ' (פר"ש) **כשמבקש ומתפלל על איזה חסרון, לא יהיה המאורע כי אם מהתעוררות התפלה והעליה והרבקות אבל אחר שיתעורר, ידבק אל שורשו שיבטל ממנו הפך השגת החסרון.**

אור מופלא מאיר כאן, סיבת הצטרבותם הנשמית של ברואי מטה היא אך לעורר את ליבם ולהביאם לדבקות, כל גזירת 'בועת אפך תאכל לחם' ושאר תלאות עולם הזה אינם אלא בכדי שמתוך החיפוש הנואש אחר מזור ורפואת הנפש נבוא לבקש את צרכינו מבורא עולם ומתוך בקשת צרכינו הנשמיים נתרומם אל על, הדיבורים עם בורא עולם יהפכו את ליבנו ונשאף רק לדבקות בו.

אין זו מדרגה השייכת לבני עליה יחידים בדור! כבר אמר ב"ק מרן אדמו"ר ר"נ מלעכוויטש ז"ע – איזהו עבודה שבלב – איזה עבודה מעברת את הלב ומרוממתו ומעדינתו על כל המעשים – זו תפילה, התפילה יכולה לשנות מציאות של אדם מן הקצה אל הקצה! ולא, לא רק תפילות ראש השנה או יום הכיפורים, לא רק תפילה על קברי צדיקים, כל תפילה, של כל אדם, בכל מקום, מסוגלת היא לעבד את האדם ולהביאו לחיים אחרים, חיים של דבקות, חיים של פנים בפנים.

בפרק זה נלמד כי פסוקי דזמרה מטרנם העיקרית היא לעבד את ליבנו, לזכך את עינינו להביט השמימה, ולראות שמים חדשים, רקיעים נקיים.

א ווארט נאך א ווארט

אפן התפלה הוא, כשני אנשים שמדברים זה עם זה, ויש דין ודברים ביניהם, ראשית הם מדברים בנעימות האחד לרעהו ושוטחים טענותיהם, וככל שממשיכים בדין ודברים הקול עולה, עד שרבים ביניהם והקולות עולים עד לב השמים – א ווארט נאך א ווארט ביז מצוקרינט זאך.

מרן אדמו"ר מלעכוויטש ז"ע

דברים אלו של מרן מלעכוויטש טעונים ביאור, מה ראה מרן להמשיך את התפילה לזיכרון ודין ודברים, הלא התפילה היא אהבה בתענוגים, כלה נפשי אל ה', ומה המשילו מרן לדין ודברים בינינו לבין הבורא.

מחצלת של קנים...

ברשותך ידידי, נלמד יחד קטע מתוך הספה"ק 'דרך המלך' להרה"ק מפאסאנא שידוע ביכלתו להוציא את רגשי הנפש העמוקים על הכתב:

בלק הרשע – היאך זכה שתקרא פרשה על שמו

ואמר הרמז"ל אנכי אענה התירוץ על זה, ופתח את פיו הקדוש בזה הלשון, פעם אחת אנכי וחברי הלכנו יחד אל רבינו ר' מרדכי מקרעמיניץ זצלה"ה, ופתאום מטר נורא נתן עלינו על הדרך ונתחזק הגשם בכל רגע עד כמעט פרחו נשמתינו מגודל הקור והלחות, והפשנו איזו בית ליכנס בו עד כי ברוב הליכה מצאנו וראינו בית אחד ונכנסנו בתוכו.

ומצאנו בו עכ"ם אחד יושב בתוך הבית, אז התחלנו לחזור לאחורינו ויצא אחרינו העכו"ם ובקש ממנו אל תעברו ממני בלי לינה ונתן לנו לינת לילה טובה מאוד. ובבוקר השכמנו לדרכינו, ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני ובין חברי, כי חברי אמר בלשון זה: **דאס איז איין ערליכער גוי** [- זהו גוי ישר], ואנכי אמרתי כי אינו נכון לומר כן רק **איין אומערליכער גוי** [- גוי לא ישר]. ונשאר הדבר כי נשאל את פי רבינו זצ"ל, עם מי יסכים רבינו - כן יקום.

וכאשר באנו לרבינו זצ"ל אמר אלי: אמור מאיר אתה מנלך הדבר מדברי תוה"ק, ומיד אמרתי ע"פ מאמר רשב"י בב"ר (הובא ברש"י פר' וישלח פרק לג פסוק ד) **ז"ל אמר ר' שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא וכו', א"כ לפי זה אם ההלכה הוא כי עשו שונא ליעקב, על כן אם היה הערל מרחק אותנו היה עושה כהלכה ואזי ראוי לאמר עליו עהרליכער גוי, אבל הערל הזה אשר קירב אותנו בכל מיני ההתקרבות ועשה שלא כהלכה א"כ ראוי לאמר עליו אומערהרליכער גוי, כי עשה שלא כהלכתו. ואז אמר רבינו זצ"ל כי הצדק אתי.**

וכן הוא הכוונה גם כאן כי **תמימה גדולה על בלק** כי ידע בטח מהאזהרה שנהרנו בדברי תוה"ק אל תצר את מואב, א"כ למה ועל מה שכר את בלעם לקלל אותנו הלא לא היה לו מה לירא מפנינו. אלא הוא היה מוכרח לעשות כהלכתו הלכה הנ"ל שעשו שונא ליעקב וא"כ **היה בלק עהרליכער גוי**, על כן התחילה הסדרה בשם בלק כי היה עהרליכער גוי, אין מיט איין עהרליכער גוי מעג מען אנהייבען איין סדרה...

דברי מאיר

בלק זכה ויצא ממנו דוד

בענין קריאת הפרשה על שם בלק. נלע"ד הטעם כי זכה ויצא ממנו דוד המלך ע"ה, כי רות בתו של עגלון מלך מואב והוא מזרע בלק כמאחז"ל (סוטה מז).

ונלע"ד הטעם שזכה לזה, כי זה ידוע (קהלת יעקב ערך בלעם ובלק) כי בלק ובלעם הם נגד חכמה ובינה דקליפה, ועמלק דעת דקליפה. ולכן בלק שהוא נגד חכמה דקליפה, והיא ממותקת יותר כי היא יותר קרובה אל הקדושה זכה לזה, כי הקליפה כל מה שהיא גבוהה יותר היא ממותקת יותר מטעם הנ"ל, כידוע מכתבי האר"י ז"ל.

ב"ק מרן אדמו"ר מוזהר"א ז"ע (ארו בכנעון מה)

נקרא על שם בלק ולא בלעם כי גדול המעשה

בפרשת בלק שאל אותו אחד מאנ"ש, מפני מה נקרא הסדרה בלק ולא בלעם, הלוא רוב הפרשה הוא מאמרי בלעם. וענה בדרך בדיחותא, אמרו חז"ל (ב"ב ט). **גדול המעשה יותר מן העושה**, כי בלק גרם והביא לבלעם, ועל ידי בלק נאמרו כל הברכות מפי בלעם, לכן נקרא הסדרה על שמו, ודפח"ח.

אמרי יעקב (הרע"ו)

בלק היה גוי כשר וקיים ההלכה לשנוא ישראל

שמעתי מפי הישישי ר' יוסף בן ברוך ע"ה, כי בפעם אחד בפרשת בלק היה אצל הרמז"ל [- הרה"ק ר"מ מפרישלאן] ורב אחד היה עמו ירא שמים - אלא לא היה למדן גדול - ונכון הוא לפני רב אב"ד שיהיה למדן ובקי כידוע בכל תפוצות ישראל. והרב הנ"ל עלה לתורה אז פרשת בלק במקום כהן ורצה לברך התורה, ואמר לו הרמז"ל אשאל אותך קודם הברכה שאלה קטנה מה היה בלק יהודי או גוי, וענה הרב הנ"ל מסתמא דבר ידוע כי היה גוי מעם מואבי. ושאל אותו הרמז"ל אם כן הוא, אמור לי הטעם מדוע נקרא הסדרה האחת של תוה"ק על שם הגוי הזה בלק, והרב הנ"ל לא ידע מה לענות על זה.

"...האיש ישראל שהרגיש פעם ושטים בערבות התורה ותפלה מתוך התלהבות, לא התלהבות מדומה רק התלהבות מחמת הסתכלות בהוד של מעלה שנפשו מרגשת, אזי כשמגיע לפעמים לנפילה, יכאב לו ורואה א"ע כמושלך ומרוחק ואת התפלה כתפלה פסולה ח"ו. ולמשל כשמכין את עצמו בתפלת שבת ויו"ט לאמר נשמת, שתהיה אמירת הנפש שירת מלאכי השרת, ואי אפשר לו - מתרגו הוא וקורא לנפשו מה לכי כי נרדמת, קומי רוני לפני הוד קדושתו אשר כבר נגדך להקשיב את שירתך ולענותך משמי השמים, ואין עונה, אבן גדולה סותמת את נפשו ולוחצת אותה, אז מגודל התמרמרותו וכאבו תפלה כעין זו מעיו וקרבו יהמו..."

ממשיך הרה"ק מפאסאנא ומפליג בתיאורו על תפלת היהודי בעת שנפשו מרה עליו:

"...רבנו של עולם! רוצה אני לבכות לפניך, לא לשם תפלה לצרכי, לא לשום דבר רוצה אני עתה, רק אותך רוצה אני, נפשי תפתח ותסתכל בהודך והדרך תתלהב מנועם זיוך ותתענג, ותשתוקק לנער את כל לבושה ממנה ולהתבטל כולה בתפארת קדושתך, ותצטער ותבכה, רחם נא ה' ושבור את האבן אשר על ליבי, הסר את המחצלת של קנים שקוברת את נפשי..."

בוכה ומזמרה...

איי, המילים של הפיאסענצנער... כמה רגש קדוש מבטא הוא במילים אלו! פותח יהודי את יומו בבוקר, ולא תמיד

המשך בעמוד הבא <<<

דוד המלך – ממתיק מידת הדין בשורש

מסתכסכים עם המציאות הגשמית שדבוקה בנו

מדריכנו מרן הס"ק מלעכוויטש בהארה זו. תיבה אחר תיבה – כל תיבה של פסוקי דזמרה מרחיקה אותך עוד יותר מהמצב הגשמי בו נמצא אתה, כל מילה מרוממת אותך יותר ויותר וזוכה הינך להכרה כי אתה והעולם הזה תרי מילי הם, בעצם אתה כביכול 'מוסכסך' עם הגשמיות, אינך עוד אותו איש גשמי כפי שהיית טרם תפילתך – אַ יאַרט נאָך אַ יאַרט ביז מ'צוּקרייגט זאָך.

על כן בשבת קודש שבה מתגלית הנשמה ביותר, מכפילים את הפסוקי דזמרה, כי בשב"ק יוכלו לנו להשיג בכפל כפילים כי המציאות הגשמית שנראית לעינינו הוא רק דמיון ואילו המציאות האמיתית היא הרוחנית, נפשנו המשתוקקת ליצורה, כך עולים ומתעלים אנו עד ששרים אנו את שירת הנשמה גופה, ללא שום לבושים והיא מתפרצת ועולה – נשמת כל חי תברך!

זו היא העבודה השייכת אלינו בפסוקי דזמרה, להסיר מעלינו את הלבושים הגשמיים של העולם, את המראה החיצוני של הבריאה, וכך אנו מסיימים מדי יום את פרק הפסוקי דזמרה בתפילה בפסוק 'כי לה' המלוכה ומושל בגוים'.

אזי מתגלה לעין כל כי אין שום מציאות ותכלית לבד מלה' ומלוכה ומושל!

דוד המלך התבונן בעומק הדין וראה כי כולו חסד! כולו רחמים! 'בוכה ומזמר', כפי שמסופר על אחד מגדולי תלמידי כ"ק מרן אדמו"ר הזקן זי"ע, שבתשעה באב היה משך כל היום בוכה ומרקד, בוכה על חורבן בית אלוקיניו, ומרקד על עצם זכייתו לקונן על בית חייו. כי עלינו להתבונן בנשמתא דמלכא ולא בגופא דמלכא.

כל ספר התהילים, לאורך כל ימי חייו, רצופים בהמתקת ההרפתקאות דעדרו עליה – בוכה ומזמר, אזמרה לאלוקי בעודי, יערב עליו שיחי, ומפרקי תהילים אלו – משירי דוד עבדך נהללך ונזכיר שמך מלכנו אלוקיניו – בחרו חז"ל את הפסוקים שיכניסו אותנו לעולם המאיר, לעולם של פנים בפנים, לא עוד הסתרות, לא עוד חשכות!

בספה"ק [דגמ"א, נוע"א, אגרא דכלה ועוד] איתא כי 'פסוקי דזמרה' היא המתקת הדינים בשרשם. והן הן הדברים שנכתבו כאן, טרם כניסת היהודי לעולמה של דבוקת, למצב של אחדות, מתבונן היהודי, בוכה ומזמר, בוכה על נפשו המרוחקת ומזמר על נשמתו המתגלית במלא יופיה ויפעתה.

נפשו חפצה בדביקה וחשיקה לבורא עולם, עיתים ליבו סתום, עיתים לא מצליח לחפוץ בעבודת השי"ת. נתן לנו השי"ת מתנה נפלאה ויקרת ערך, את פסוקי דוד המלך הרועה הנאמן. אומרים חז"ל במדרש שוחר טוב: "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, אימתי אמר דוד את המזמור הזה? כשהיה עולה במעלה הר הזיתים, עולה ובוכה. אם בוכה למה מזמר ואם מזמר למה בוכה?" שואלים חז"ל.

הבן מורד בו, רוצה להרגו ודוד מלך ישראל נאלץ לנוס על נפשו בחוסר כל ודוד המלך מזמר לבורא עולם – מרא דעלמא כולה! מה יכול אב, מלך שבנו מחמל נפשו מורד בו, כלום יכול הוא לזמר ואם בוכה למה הוא מזמר!?

משיבים רבותינו הקדושים: "כשראה דוד שמרק הקב"ה עוונותיו, מיד התחיל לזמר להקב"ה... דוד המלך אינו נרתע כשהשי"ת האב הרחמן ממרק את עוונותיו, יודע הוא כי 'נאמנים פצעני אוהב' כשהשי"ת משפיע מידת הדין כביכול, אזי מגודל רחמיו הוא, מרוב אהבתו לבניו מגלה מידת הדין.

באהבתה תשגה תמיד הגה"ק גאב"ד ואדמו"ר מנאדאל זצוק"ל

י"ה תמוז תשס"ז

זהרורי אור מחייו מתוך שיחת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לחבורת הבחורים – ישיבה קטנה, כ' תמוז תשס"ז

השבוע היתה לנו אבידה גדולה – חו"ז גאב"ד נאראל זצוק"ל. איני יודע כמה העולם ידע והכיר את אותו גאון וצדיק שישב מוצנע בביתו ובבית מדרשו, אמנם בשנים האחרונות כבר ידעו ממנו יותר. כאשר נסתלק הצדיק הוא זמן שאפשר להדבק במדרגותיו, כי כחותיו נשארים בעולם ובר דעת לוקח מהם לעצמו.

דבקות תמידית בתורה

כל ימיו היו מתוך דבקות בתורה ולא עניין אותו מאומה, היתה לו שמחה אמיתי לנצל כל זמן לתורה. כך היה לו שיעור קבוע בספר מנחת חינוך בכל יום שיש מהשעה שתיים עשרה וחצי בצהריים, ובכל מוצ"ש משעה אחר הבדלה. זמנים כאלו שמטבע הדברים יש לכל אחד עיסוקים שונים בהכנות לכבוד שבת. מאז שנעשית בר מצוה זכיתי ב"ה להשתתף בשיעורים אלו, ובשנים האחרונות כאשר כבר לא ראה כל כך והיה לו קשה במסירת השיעור זכיתי לסייע בעדו באמירתו.

הוא ישב בשיעור עם בחורים ואברכים ולמד עם כזו מתקופתו, עד גיל תשעים וחמש הוא עדיין מסר שיעורים במשך כל שבוע. בשיעור הוא למד את רוב חלקי הספר וכל מחזור לימוד היה נמשך כארבע שנים. הוא סבר שבחור שיודע טוב מנחת חינוך נחשב תלמיד חכם כי קנה כבר הרבה ידיעות בתורה. הוא רצה גם שיבחנו על מה שלומדים, ועל כל עשרים דף בספר לפי המהדורה החדשה נבחנו, כאשר הוא בעצמו הבחן.

כל ימיו היה מונח בתורה וכל חיותו היתה בה. עד מעל גיל שמונים הוא למד שלשה סדרים ביום, לפני הצהרים למד בכולל שהיה בבית מדרשו, למד חושן משפט בחברותא עם הרה"ג שמואל טייכנר. אחה"צ גם היו לו סדרים קבועים, ובמשך הרבה שנים היה גם אומר שיעורים אחה"צ, ובערב שוב למד בביהמ"ד את סדר לימודו.

בכל יום בשעה ארבע לפנות בוקר – כמעט ללא יוצא מן הכלל שמעו אותו אומר ברכות התורה בבכיות, ברכות התורה וק"ש שעל המטה היה אומר בביתו בהצנע בבכיות גדולות, ולאחר ברכות התורה התיישב מיד ללימודו סדריו ושיעוריו, בתקופה

תורה בראשו, בפרט בשנים אלו שהראש פתוח לקנות תורה הוא הזמן לקבל חבור לתורה. האם בזמן זה אתן ליצה"ר לבלבל את ראשי עם שטויות כאלו ואחרות, עניינים חולפים שבעוד זמן מה לא אזכור מהם כלל.

אהבת תורה – שמחה בלימוד של אחרים

בעוד ענין היה חו"ז זצוק"ל מופלא מאד שהיה אוהב תורה באמת. הסימן לאדם לידע האם הוא באמת אוהב תורה כאשר יבחן בעצמו האם שמח רק בלימוד שלו או שגם כאשר רואה אדם אחר לומד תורה שואב חיות מזה. כי הרבה פעמים בחור לומד ונהנה בלימוד אבל כאשר הוא רואה שהשני אינו מתמיד כל כך, מרגיש קצת הנאה בפנימיות לבו במקום שאף אחד אינו יודע מלבד הקב"ה, לכן הסימן האמיתי לדעת היכן אוהזים באהבת תורה כאשר מרגישים הנאה מכך שהשני מצליח בלימוד.

חו"ז היה מתפעל כאשר ראה בחור יגע בתורה, לבית מדרשו היו מגיעים ילדים בני אחד עשרה מת"ת תשב"ר שהיו יושבים ולומדים כמו בחורים והוא היה כל כך נהנה לראות זאת. לפני כעשרים שנה היה בחור ירושלמי שלמד כאן בב"ב שהיה מגיע לבית מדרשו בשעה שש לפנות בוקר ונשאר עד השעה שתיים עשרה בלילה, הוא התפלל בבית המדרש ובכל שאר הזמן ישב במקום אחד ולמד. איני זוכר מיהו הבחור ואיני יודע היכן הוא היום, אבל בחור שיושב ולומד חמש עשרה שעות ביום במקום אחד כנראה עושה אדם גדול. כאשר ראה את חו"ז הוא כל כך התפעל ולא היה יכול להירגע, בתחלה היו בחורים שהביאו לו אוכל מהישיבה, אך אח"כ היה חו"ז מביא לו כל יום ארוחת בוקר מביתו מרוב התפעלות על שמתמיד בלימודו.

ההערכה העצומה ביותר היתה לו ליהודים שיושבים ולומדים. במלחמת המפרץ בשנת תשנ"א היה פחד לבוא לבית המדרש, והיה אברך שישב ולמד בבית מדרשו במשך כל היום – כיום הוא משמש כמורה הוראה חשוב, דכינא שחו"ז דיבר עליו בכזו התפעלות מבלי להירגע. החיה אותו שיש בחורים ואברכים דבקים בתורה, זו היתה אצלו השמחה הגדולה ביותר.

שאיפתנו לזכות לחיבור לתורה

זהו מה שיש ללמוד ממנו – להיות מחובר לתורה. כאשר מחוברים לתורה כבר אין צורך לדבר מכך שצריך ללמוד, לאחר שמקבלים טעם בלימוד לא צריך להתגבר כדי ללמוד, אדרבה – יש להתגבר כאשר צריכים להפסיק מהלימוד לעסוק בעניינים שמוכרחים לעסוק בהם. לכך יש לנו לשאוף, ורק על ידי עוד ועוד יגיעה זוכים לכך בסייעתא דשמיא.

הראשונה אחר החתונה זכיתי ללמוד עמו בחברותא. כשהיה בן שמונים ושש למדתי עמו הלכות טריפות והיו הדברים בהירים אצלו כאילו למד זאת אתמול – ללא גוזמא. בהיותו בחו"ל היתה לו זכיה להכיר רבנים מהדור הקודם.

שמחה תמידית מתוך הדבקות בתורה

יש ללמוד ממנו כיצד אף שעברו עליו הרבה קשיים היתה תמיד צהלתו בפניו. מהיכן זה בא – הרי אצלנו אם משהו לא הולך, אם חסר דבר מה בארוחת בוקר או שיש כתם על הבגד כבר נעצבים, מכל ענין שלא הולך כפי שרוצים כבר מתהלכים בפנים חמוצות. וכאן ראינו אדם שעבר כל כך הרבה, איבד ל"ע ילדים וקהלה והתגלגל בגלות בסיביר ועדיין היתה צהלתו בפניו. את הכח לכך הוא קיבל מדבקותו בתורה.

הוא סיפר שבהיותו בסיביר במשך תקופה לא היו לו נעליים ובמקום נעליים לקח חתיכת עץ וקשר לרגלו בחבל, אבל סיפר גם שבאותם זמנים אמר לבנש"ק שהיה שם איתו תדע שעוד נתגעגע לשנים אלו, כי בכל מצב היה דבוק בתורה, כפי שהיתה תקופה בהיותו בסיביר שלא היו בידו שום ספר מלבד גמרא מסכת בכורות עם מהר"ט אלאזי, ובגמרא זו למד שם שיעורים עם תלמידים במשך כמה שנים. ובשנים שלאחר מכן היתה לו חביבות מיוחדת לדבר בלימוד בעניני מסכת בכורות, ואף בשנים האחרונות כאשר כבר היה חלש מאד ורצו לדבר עמו בלימוד, ידעו שכאשר עוסקים במסכת בכורות הוא מתעורר לחיים.

כל זה בא רק על ידי דבקות אמיתית בתורה, מתוך מחשבה שכל הדברים שמפריעים לי אינם אלא דברי שטות ולא שוה להפסיק עבורם מהלימוד. בואו חשבון – האם יש כאן בחור שיכול לרשום מה הפריע לו במשך השנה, מה היה חסר בארוחת בוקר ומי הציק לו, יש כאן בחורים מוכשרים – נראה מי זוכר זאת. ואף אם קעת וזכרים אבל בעוד עשרים שנה האם מישוה יזכור כלל דברים אלו.

בחור בר דעת צריך להתבונן לאיזה דברים כדאי לו להתייחס, כלשון הגמרא (שבת קמ): באתרא דליעול כוורי ליעול ירקי. ב"ה יש לנו גמרות ספרי ראשונים ואחרונים ובזמן זה אפשר להכניס